



## Gymnázium a obchodní akademie Chodov

Smetanova 738, 357 35 Chodov

**Číslo projektu:** CZ.1.07/1.5.00/34.0367

**Šablona:** Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

**Pořadí šablony a sada:** I/7

**Materiál:** VY\_32\_INOVACE\_MAUT.18

**Vytvořený ve školním roce:** 2013/2014 (prosinec 2013)

**Téma:** Friedrich Dürrenmatt – život, hra Fyzikové

**Předmět a třída:** Český jazyk a literatura, oktáva osmiletého gymnázia

**Anotace:** 1. Práce na PC a s Internetem: Žáci vyhledávají správné odpovědi (ANO – NE) na uvedená tvrzení a doplňují správné informace. Na základě četby ukázky v Čítance 4 doplňují text týkající se obsahu hry. Na závěr odpovídají na otázku za obsahem. (práce na 2 hodiny) 2.

Opakování a práce s textem: Žáci zakroužkují správné odpovědi (ANO – NE) na uvedená tvrzení a doplňují správné informace. Na základě doma přečtené ukázky v Čítance 4 doplňují text týkající se obsahu hry. Na závěr odpovídají na otázku za obsahem.

**Autor:** Sylva Jozefyová

**Klíčová slova:** F. Dürrenmatt, modelové groteskní a paradoxní drama, Fyzikové, detektivní komedie

**Ověřený dne:** 2. 12. 2013



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání  
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Friedrich Dürrenmatt [fridrich dyr(e)nmat]**  
**(1921 – 1990)**

**Zakroužkujte správnou odpověď. V případě, že odpovíte NE, opravte chybu v textu.**

Švýcarský spisovatel (dramatik, prozaik, esejista) a malíř (Jako zralý muž se přiklonil k literatuře, zatímco výtvarné dílo převážilo v posledních letech jeho života). ANO - NE

Roku 1935 se rodina přestěhovala do Bernu, pravděpodobně v souvislosti s politickou činností Ulricha Dürrenmatta. ANO - NE  
- v souvislosti s hospodářskou krizí

Po ukončení gymnázia začal roku 1941 filozofii, germanistiku a přírodní vědy, nejprve v Zürichu a od druhého semestru v Bernu. Studium dokončil roku 1945. Filozofii se zabýval po celý život. ANO – NE

Počátky kariéry spisovatele na volné noze nebyly jednoduché - brzy už pětičlenná rodina měla finanční potíže. V 60. letech se situace zlepšila, především díky zakázkám německých rádií, pro která Dürrenmatt napsal několik rozhlasových her. Tehdy se také dostal k nakladatelství Verlag der Arche. ANO – NE  
- 1952

V roce 2000 bylo díky 2. manželce F. D. (Charlotte Kerr) a architektu Mario Bottovi otevřeno v Bernu Centrum Dürrenmatt (obrazy a literární tvorba F. D.) ANO – NE  
- Neuenburg/Neuchâtel

Nehlásil se k žádnému uměleckému či myšlenkovému směru, přesto se mnohé v jeho dílech odrážejí – absurdní drama, epické divadlo, existencialismus, expresionismus, modelové drama. ANO – NE

V esejích, přednáškách a proslovech se Dürrenmatt často vyjadřoval k mezinárodní politice. V roce 1967 odsoudil okupaci Československa a o několik let později podpořil Chartu 77. ANO - NE  
- 1968

Dürrenmatt se kromě psaní věnoval i práci přímo v divadle (jako německy píšící autor v Berlíně, Curychu, Düsseldorfu). Několikrát inscenoval své vlastní hry. ANO - NE  
- v Basileji

Byl autorem dramát, detektivek, povídek, rozhlasových her (v některých případech zpracoval jeden motiv do různých žánrů), ale i esejí, přednášek, proslovů i literárně teoretických textů. ANO - NE

Dürrenmattovy detektivní romány se vymykají běžným dílům tohoto žánru důrazem na náhodu, nepředvídatelnost jednání lidí i psychologii postav. Naopak zpochybňuje existenci spravedlnosti, roli zde hraje spíše pomsta. Ani v těchto dílech nechybí satirické poznámky. ANO - NE

Ve svých hrách si volí náměty mnohdy z historie a paroduje literární i mytologické motivy. Vždy však směřuje k současnosti, přesvědčen, že spisovatel se má potýkat s problémy soudobé společnosti a efektně, divácky přitažlivě a provokativně ukazovat její konflikty. ANO – NE

Považoval komedii za jediný žánr, jenž může v čase nukleárních zbraní zobrazit svět a ukázat jeho tragičnost – svět je nezměnitelný, proto můžeme věřit v radikální změny k lepšímu. Z tohoto postulátu se odvíjely i jeho názory na morálku doby - zastával názor, že vše jde koupit penězi a to podle něj ještě více kazí svět. ANO – NE  
- nemůžeme věřit v žádné radikální změny k lepšímu

Vytváří často (podobně jako Bernard Brecht – epické divadlo) tzv. modelové hry, v nichž rozpory moderního světa vyhání na ostří nože, jenže na rozdíl od Brechta neukazuje svět jako změnitelný k lepšímu, naopak převádí „nejhorší možné řešení“. ANO – NE  
Bertolt Brecht

Díla Dürrenmatt nikdy nepovažoval za uzavřená, průběžně je přepracovával a aktualizoval. Před souborným vydáním roku 1980 se k nim znovu vrátil a důkladně je rozebral. ANO - NE

Komedii Návštěva staré dámy (Der Besuch der alten Dame, 1956) se pak dostalo světového ohlasu. Zřejmě nejslavnějším autorovým dílem je hra "Fyzikové" (Die Physiker, 1962), autorem označovaná jako tragédie. ANO - NE  
- autorem označovaná jako komedie

Jeho divadelní hry je možné označit za **modelové groteskní a paradoxní drama**:  
- svět jeho her je krutý – vše se v něm dá koupit – a paradoxní – nic nelze předvídat, protože nejhorší možný obrat nastává náhodou, v paradoxu se jeví skutečnost (paradox = neočekávané, překvapující tvrzení, zdánlivě protismyslné a odporující běžným soudům, pokládaným za správné)  
- obnažuje svět a lidi, ukazuje je bez humanistického pozlátka  
- vyostřuje dramatické konflikty, ale neřeší je

#### Čítanka 4, s. 130 – 133 – podle textu doplňte informace o hře.

##### **Fyzikové (1962)**

– komedie o dvou dějstvích, žánrová podoba detektivky

- celkové téma – odpovědnost vědců za jejich objevy

Děj se odehrává v psychiatrické léčebně. Do sanatoria přichází inspektor Voss, aby vyšetřil vraždy ošetřovatelek. Vrahy jsou **agenti (fyzici + Möbius)** vydávající se za blázny. Jeden předstírá, že je **Einstein a druhý Newton**. Zavraždit museli každého, kdo přišel **na to, že nejsou blázni**.

Jejich cílem je však fyzik **Möbius**, který se stal chovancem ústavu proto, aby svět uchránil před svým vynálezem **zbraně ohromné ničivé síly**. Oba agenti chtějí získat plány vynálezu, ovšem nakonec se dohodnou, že **všichni už zůstanou v sanatoriu jako pacienti**, neboť to považují za **jedinou možnost, jak zabránit, aby se kdokoliv zmocnil děsivé zbraně**.

Je to však zcela zbytečná a absurdní oběť - majitelka sanatoria Mathilde von Zahn má už dávno v rukou všechny náčrty a výpočty vynálezce a hodlá celému světu diktovat své podmínky

**V čem je dílo modelové, groteskní a paradoxní?**

**Zdroje:**

CÍSAŘ, Jan. *Světoví dramatici*. Praha: Fragment, 1997, ISBN 80-7176-501-5.

KARPATSKÝ, Dušan; KUDĚLKA, Viktor. *Malý labyrint literatury*. Praha: Albatros nakladatelství, a.s., 2001, ISBN 80-00-00972-2.

SOUKAL, Josef a kol. *Čítanka pro 4. ročník středních odborných škol*. Praha: SPN - Pedagogické nakladatelství, a. s., 2004, ISBN 80-7235-271-7.

Prispěvatelé Wikipedie, *Friedrich Dürrenmatt* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [citováno 1. 12. 2013]. Dostupný z WWW:

<[http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Friedrich\\_D%C3%BCrrenmatt&oldid=10879168](http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Friedrich_D%C3%BCrrenmatt&oldid=10879168)>

**Friedrich Dürrenmatt [fridrich dyr(e)nmat]  
(1921 – 1990)**

**Zakroužkujte správnou odpověď. V případě, že odpovíte NE, opravte chybu v textu.**

Švýcarský spisovatel (dramatik, prozaik, esejista) a malíř (Jako zralý muž se přiklonil k literatuře, zatímco výtvarné dílo převážilo v posledních letech jeho života). ANO - NE

Roku 1935 se rodina přestěhovala do Bernu, pravděpodobně v souvislosti s politickou činností Ulricha Dürrenmatta. ANO - NE  
- v souvislosti s hospodářskou krizí

Po ukončení gymnázia začal roku 1941 filozofii, germanistiku a přírodní vědy, nejprve v Zürichu a od druhého semestru v Bernu. Studium dokončil roku 1945. Filozofii se zabýval po celý život. ANO – NE

Počátky kariéry spisovatele na volné noze nebyly jednoduché - brzy už pětičlenná rodina měla finanční potíže. V 60. letech se situace zlepšila, především díky zakázkám německých rádií, pro která Dürrenmatt napsal několik rozhlasových her. Tehdy se také dostal k nakladatelství Verlag der Arche. ANO – NE  
- 1952

V roce 2000 bylo díky 2. manželce F. D. (Charlotte Kerr) a architektu Mario Bottovi otevřeno v Bernu Centrum Dürrenmatt (obrazy a literární tvorba F. D.) ANO – NE  
- Neuenburg/Neuchâtel

Nehlásil se k žádnému uměleckému či myšlenkovému směru, přesto se mnohé v jeho dílech odrážejí – absurdní drama, epické divadlo, existencialismus, expresionismus, modelové drama. ANO – NE

V esejích, přednáškách a proslovech se Dürrenmatt často vyjadřoval k mezinárodní politice. V roce 1967 odsoudil okupaci Československa a o několik let později podpořil Chartu 77. ANO - NE  
- 1968

Dürrenmatt se kromě psaní věnoval i práci přímo v divadle (jako německy píšící autor v Berlíně, Curychu, Düsseldorfu). Několikrát inscenoval své vlastní hry. ANO - NE  
- v Basileji

Byl autorem dramát, detektivek, povídek, rozhlasových her (v některých případech zpracoval jeden motiv do různých žánrů), ale i esejí, přednášek, proslovů i literárně teoretických textů. ANO - NE

Dürrenmattovy detektivní romány se vymykají běžným dílům tohoto žánru důrazem na náhodu, nepředvídatelnost jednání lidí i psychologii postav. Naopak zpochybňuje existenci spravedlnosti, roli zde hraje spíše pomsta. Ani v těchto dílech nechybí satirické poznámky. ANO - NE

Ve svých hrách si volí náměty mnohdy z historie a paroduje literární i mytologické motivy. Vždy však směřuje k současnosti, přesvědčen, že spisovatel se má potýkat s problémy soudobé společnosti a efektně, divácky přitažlivě a provokativně ukazovat její konflikty. ANO – NE

Považoval komedii za jediný žánr, jenž může v čase nukleárních zbraní zobrazit svět a ukázat jeho tragičnost – svět je nezměnitelný, proto můžeme věřit v radikální změny k lepšímu. Z tohoto postulátu se odvíjely i jeho názory na morálku doby - zastával názor, že vše jde koupit penězi a to podle něj ještě více kazí svět.

ANO – NE

- nemůžeme věřit v žádné radikální změny k lepšímu

Vytváří často (podobně jako Bernard Brecht – epické divadlo) tzv. modelové hry, v nichž rozpory moderního světa vyhání na ostří nože, jenže na rozdíl od Brechta neukazuje svět jako změnitelný k lepšímu, naopak převádí „nejhorší možné řešení“.

ANO – NE

Bertolt Brecht

Díla Dürrenmatt nikdy nepovažoval za uzavřená, průběžně je přepracovával a aktualizoval. Před souborným vydáním roku 1980 se k nim znovu vrátil a důkladně je rozebral.

ANO - NE

Komedii Návštěva staré dámy (Der Besuch der alten Dame, 1956) se pak dostalo světového ohlasu. Zřejmě nejslavnějším autorovým dílem je hra "Fyzikové" (Die Physiker, 1962), autorem označovaná jako tragédie.

ANO - NE

- autorem označovaná jako komedie

Jeho divadelní hry je možné označit za **modelové groteskní a paradoxní drama**:

- svět jeho her je krutý – vše se v něm dá koupit – a paradoxní – nic nelze předvídat, protože nejhorší možný obrat nastává náhodou, v paradoxu se jeví skutečnost (paradox = neočekávané, překvapující tvrzení, zdánlivě protismyslné a odporující běžným soudům, pokládaným za správné)
- obnažuje svět a lidi, ukazuje je bez humanistického pozlátka
- vyostřuje dramatické konflikty, ale neřeší je

#### **Čítanka 4, s. 130 – 133 – podle textu doplňte informace o hře.**

##### **Fyzikové (1962)**

– komedie o dvou dějstvích, žánrová podoba detektivky

- celkové téma – odpovědnost vědců za jejich objevy

Děj se odehrává v psychiatrické léčebně. Do sanatoria přichází inspektor Voss, aby vyšetřil vraždy ošetřovatelek. Vrahy jsou **agenti (fyzici + Möbius)** vydávající se za blázny. Jeden předstírá, že je **Einstein a druhý Newton**. Zavraždit museli každého, kdo přišel **na to, že nejsou blázni**.

Jejich cílem je však fyzik **Möbius**, který se stal chovancem ústavu proto, aby svět uchránil před svým vynálezem **zbraně ohromné ničivé síly**. Oba agenti chtějí získat plány vynálezu, ovšem nakonec se dohodnou, že **všichni už zůstanou v sanatoriu jako pacienti**, neboť to považují za **jedinou možnost, jak zabránit, aby se kdokoliv zmocnil děsivé zbraně**.

Je to však zcela zbytečná a absurdní oběť - majitelka sanatoria Mathilde von Zahn má už dávno v rukou všechny náčrty a výpočty vynálezce a hodlá celému světu diktovat své podmínky

**V čem je dílo modelové, groteskní a paradoxní?**

**Friedrich Dürrenmatt [fridrich dyr(e)nmat]  
(1921 – 1990)**

**Zakroužkujte správnou odpověď. V případě, že odpovíte NE, opravte chybu v textu.**

Švýcarský spisovatel (dramatik, prozaik, esejista) a malíř (Jako zralý muž se přiklonil k literatuře, zatímco výtvarné dílo převážilo v posledních letech jeho života). ANO - NE

Roku 1935 se rodina přestěhovala do Bernu, pravděpodobně v souvislosti s politickou činností Ulricha Dürrenmatta. ANO - NE

Po ukončení gymnázia začal roku 1941 filozofii, germanistiku a přírodní vědy, nejprve v Zürichu a od druhého semestru v Bernu. Studium dokončil roku 1945. Filozofií se zabýval po celý život. ANO – NE

Počátky kariéry spisovatele na volné noze nebyly jednoduché - brzy už pětičlenná rodina měla finanční potíže. V 60. letech se situace zlepšila, především díky zakázkám německých rádií, pro která Dürrenmatt napsal několik rozhlasových her. Tehdy se také dostal k nakladatelství Verlag der Arche. ANO – NE

V roce 2000 bylo díky 2. manželce F. D. (Charlotte Kerr) a architektu Mario Bottovi otevřeno v Bernu Centrum Dürrenmatt (obrazy a literární tvorba F. D.) ANO – NE

Nehlásil se k žádnému uměleckému či myšlenkovému směru, přesto se mnohé v jeho dílech odrážejí – absurdní drama, epické divadlo, existencialismus, expresionismus, modelové drama. ANO – NE

V esejích, přednáškách a proslovech se Dürrenmatt často vyjadřoval k mezinárodní politice. V roce 1967 odsoudil okupaci Československa a o několik let později podpořil Chartu 77. ANO - NE

Dürrenmatt se kromě psaní věnoval i práci přímo v divadle (jako německy píšící autor v Berlíně, Curychu, Düsseldorfu). Několikrát inscenoval své vlastní hry. ANO - NE

Byl autorem dramát, detektivek, povídek, rozhlasových her (v některých případech zpracoval jeden motiv do různých žánrů), ale i esejí, přednášek, proslovů i literárně teoretických textů. ANO - NE

Dürrenmattovy detektivní romány se vymykají běžným dílům tohoto žánru důrazem na náhodu, nepředvídatelnost jednání lidí i psychologii postav. Naopak zpochybňuje existenci spravedlnosti, roli zde hraje spíše pomsta. Ani v těchto dílech nechybí satirické poznámky. ANO - NE

Ve svých hrách si volí náměty mnohdy z historie a paroduje literární i mytologické motivy. Vždy však směřuje k současnosti, přesvědčen, že spisovatel se má potýkat s problémy soudobé společnosti a efektně, divácky přitažlivě a provokativně ukazovat její konflikty. ANO – NE

Považoval komedii za jediný žánr, jenž může v čase nukleárních zbraní zobrazit svět a ukázat jeho tragičnost – svět je nezměnitelný, proto můžeme věřit v radikální změny k lepšímu. Z tohoto postulátu se odvíjely i jeho názory na morálku doby - zastával názor, že vše jde koupit penězi a to podle něj ještě více kazí svět. ANO – NE

Vytváří často (podobně jako Bernard Brecht – epické divadlo) tzv. modelové hry, v nichž rozpory moderního světa vyhání na ostří nože, jenže na rozdíl od Brechta neukazuje svět jako změnitelný k lepšímu, naopak převádí „nejhorší možné řešení“. ANO – NE

Díla Dürrenmatt nikdy nepovažoval za uzavřená, průběžně je přepracovával a aktualizoval. Před souborným vydáním roku 1980 se k nim znovu vrátil a důkladně je rozebral. ANO - NE

Komedii Návštěva staré dámy (Der Besuch der alten Dame, 1956) se pak dostalo světového ohlasu. Zřejmě nejslavnějším autorovým dílem je hra "Fyzikové" (Die Physiker, 1962), autorem označovaná jako tragédie. ANO - NE

Jeho divadelní hry je možné označit za **modelové groteskní a paradoxní drama:**

- svět jeho her je krutý – vše se v něm dá koupit – a paradoxní – nic nelze předvídat, protože nejhorší možný obrat nastává náhodou, v paradoxu se jeví skutečnost (paradox = neočekávané, překvapující tvrzení, zdánlivě protismyslné a odporující běžným soudům, pokládaným za správné)
- obnažuje svět a lidi, ukazuje je bez humanistického pozlátka
- vyostřuje dramatické konflikty, ale neřeší je

**Čítanka 4, s. 130 – 133 – podle textu doplňte informace o hře.**

### **Fyzikové (1962)**

– komedie o dvou dějstvích, žánrová podoba detektivky

- celkové téma – odpovědnost vědců za jejich objevy

Děj se odehrává v psychiatrické léčebně. Do sanatoria přichází inspektor Voss, aby vyšetřil vraždy

ošetřovatelek. Vrahy jsou .....vydávající se za blázny. Jeden předstírá, že je

..... a ..... Zavraždit museli každého, kdo přišel .....

Jejich cílem je však fyzik....., který se stal chovancem ústavu proto, aby svět uchránil před

svým vynálezem..... Oba agenti chtějí získat plány vynálezu,

ovšem nakonec se dohodnou, že ....., neboť to považují

za.....

Je to však zcela zbytečná a absurdní oběť - majitelka sanatoria Mathilde von Zahn má už dávno v rukou všechny náčrty a výpočty vynálezce a hodlá celému světu diktovat své podmínky

**V čem je dílo modelové, groteskní a paradoxní?**



**Zdroje:**

CÍSAŘ, Jan. *Světoví dramatici*. Praha: Fragment, 1997, ISBN 80-7176-501-5.

KARPATSKÝ, Dušan; KUDĚLKA, Viktor. *Malý labyrint literatury*. Praha: Albatros nakladatelství, a.s., 2001, ISBN 80-00-00972-2.

SOUKAL, Josef a kol. *Čítanka pro 4. ročník středních odborných škol*. Praha: SPN - Pedagogické nakladatelství, a. s., 2004, ISBN 80-7235-271-7.

Prispěvatelé Wikipedie, *Friedrich Dürrenmatt* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [citováno 1. 12. 2013]. Dostupný z WWW:

<[http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Friedrich\\_D%C3%BCrrenmatt&oldid=10879168](http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Friedrich_D%C3%BCrrenmatt&oldid=10879168)>